

Тил миллатнинг бойлиги, туганмас хазинаси, кўзгуси хамдир. Шу сабаб хам "тил бойлиги эл бойлиги" дейишади. Тилни асраш, авайлаш эса хар бир Ватан фарзандининг бурчи, вазифасига киради. Қадимда элчиларнинг тилига, гапириш охангига разм солиб, халқининг маданияти, дини ва урф одатларигача илғаб олишган. Хадиси шарифда "Шеърда сеҳр, баёнда хикмат бор" дейилади. Ўзбекистон Республикасининг "Давлат тили тўғрисида"ги қонуни қабул қилинган, йигирма биринчи октябрни ўзбек тилига давлат тили мақоми берилган қун сифатида нишонлаймиз. Аммо...

Она тилимизни давлат тили даражасига қўтарилишигача бўлган жараёнларни эсланг. Аждодларимиз, адибларимиз бундан йигирма, ўттиз йиллар олдин хам ўзбек тилининг давлат тили бўлишини орзу қилишган. Бугун эса ушбу неъматнинг қадрига етмай, тилимизни бузиш, хато талаффуз қилиш қаби ҳолатларга бефарқмиз. Хеч бўлмаганида оммага нутқ қилишни ўрганиш зарур. Буни оиладан, мактаб таълим муассасаларидан бошлашимиз керак. Афсус, баъзи мактабларда ҳолат айтарли даражада эмас. Бироз муддат Юнусобод туманидаги 327-мактабда таълим берган бир оғайнимиз айтади: "Ўқувчиларнинг она тили – ўзбек тилимизнинг қонун қоидаларини ўрганишга, яъни сўз қурилиши, бирикмаси, имло, тиниш белгилари ҳақидаги билимлари етарли эмас. Хатто еттинчи-саккизинчи синфда ўқиётган боланинг диктант, иншо ёзишда нўноклиги сезилади. Ачинарлиси улар ҳали етарли билимга эғамаслигини тан олишмайди. Атиги бир юз йигирмата сўздан етмиш иккита хато қилган саккизинчи синф ўқувчиси олдида мактаб раҳбарининг ўзи тиниш белгиларни хато ҳисобламанг, деганида афсусдан ёқамни ушладим. Мактаб кутубхонаси эса етарли адабиётлар билан бойитилмаган..." Зеро оғзаки ва ёзма нутқ маданиятини билиш, яъни тилга ҳурмат – элга бўлган ҳурмат ҳисобланади. Қўчада йўл ҳаракатини бузган хайдовча ёқи йўловчи жаримага тортилади. Ёқи жамоа жойларда ҳурматсизлик қилган қонунбузарлар хам жазодан холи қилишмайди...

Қўча афишалари, реклама тахта ёзувлари, боринги, дўқон, магазинларининг тепасида хам имловий хатоларни ёқи соф ўзбек тилидан қочиш ҳолларини қўриб, ачинаиб қетасан. Ўтган қун олти ёшли жияним Шукруллох "мени салон қасотыга оборинг", деб қолди. Галати эшитилган бу сўзни тушунмагандай опамга қарадим. Тоғаси бу сартарошқонани айтаяпти. Ўзиям икки қундан бери қулогимизни динг қилиб юборди-да, - деди. Аҳамият берилса, жойлардаги хар беш-олти соч парваришлаш, олдириш жойларидан биттаси сартарошқона ёқи гўзаллик салони, қолганлари эса "салон қасоты" бўлган. Ёйинки

магазин тепасидаги "2000 hildagi oboylar" деган ёзувга эътибор беринг. Биринчи сўзда "х" харфи ўрнига "h"ни, иккинчисида эса русча "обой" сўзига ўзбекча "лар" кўшимчасини қўллаган. Ушбу иборани чиройли килиб, соф она тилимизда "2000 хildagi gulqogozlar" деб ёзса бўлади-ку! Шунга ўхшаш машинадаги "Лицензиясиз йўловчиларни ташиш конунга хилоф" каби ибораларга диққат килинг. Бу ёзувни ўқиган киши йўловчиларга ҳам лицензия бериладими, деб хайрон бўлмайдими?

Эхтимол, биз "Салон красоты" атамасига анча кўникиб колгандирмиз. Ха албатта, ўқишни энди ўрганаётган богча боласи ёки мактабга боришаётган ука-сингилларимиз, ўгил-кизларимиз хижолатсиз салон красоты, деб гапиришяпти, шундай ёзишяпти ҳам. Бу каби локайдлигимиз ортида миллий бойлигимиз бўлган соф она тилимизга хурматсизлик, кўр-кўрона тахдид, бузиш каби иллатлар ётгани нахот сезилмаётган бўлса! Келажак авлодни билимли, ватанпарвар, маънавияти юксак килиб тарбиялашимиз долзарб эмасми...

Абдувохид ЎРОЗОВ